Ezra & the Rosh Hashanah that Changed Jewish History: Where Do Our Prayers Come From?

1. רא"ש על מס׳ ראש השנה פרק ד

ונראה דברי **רב האי** שכתב ולהתענות בשני ימים טובים של ר״ה אנו רואין שיפה הוא **שלא להתענות שכך אמרו פרנסי...** ישראל הראשונים לישראל בר"ה אכלו מעדנים ושתו ממתקים כי קדוש היום...

ועוד הביא ראבייה ראיה מהירושלמי בפייק דרייה (הלכה ג) בנוהג שבעולם אדם שיש לו דין לובש שחורים...

Jerusalem Talmud: R"H 1:3

...Is there a people like this people? Usually in the world a person who knows that he will stand in trial dresses in black, wears black headdress, and lets his beard grow, since he does not know how his trial will end. But Israel are not so, but they wear white, wear white headdress, cut their beard, eat, and drink, and are happy. They know that the Holy One, praise to Him, will perform wonders for them.

Nechemia 8

- (2) Ezra the priest brought the law before the assembly, both men and women, and all who could hear with understanding, on the first day of the seventh month.
- (9) Nechemyah, who was the governor, and Ezra the priest, the scribe, and the Levites who taught the people, said to all the people, "This day is holy to Hashem your God; don't mourn, nor weep." For all the people wept, when they heard the words of the law. (10) Then he said to them," Go your way, eat the fat, and drink the sweet, and send portions to him for whom nothing is prepared; for this day is holy to our Lord. Don't be grieved; for the joy of Hashem is your strength." (11) So the Levites stilled all the people, saying, "Hold your peace, for the day is holy; do not be grieved." (12) All the people went their way to eat, and to drink, and to send portions, and to make great mirth, because they had understood the words that were declared to them.

Musaf, Rosh Hashanah

It will yet be remembered on our behalf,—the love of Avraham,—by our Master; and for the sake of the son [Yitzchak] who let himself be bound on the altar, He will put an end to our struggle; and in the merit of the perfect one [Yaakov], the Revered One will bring forth our judgment to a righteous conclusion; for this day is holy to our Master.

2. ירושלמי ר"ה א:ג

אי זו אומה כאומה הזאת. בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לוֹ דִין לוֹבֵשׁ שָׁחוֹרִים וּמָתַעֲטֵּף שָׁחוֹרִים. וּמְגַדֵּל זְקַנוֹ. שֵׁאֵינוֹ יוֹדַעַ הֵיאַדְּ דִּינוֹ יוֹצֵא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ כֵן. אֶלָּא לוֹבִשִּׁים לבַנִים וּמִתְעַשִּפִין לִבַנִים וּמְגַלְּחִין זְקַנַם **וְאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין** ּוּשְׂמֶ**חִים.** יוֹדְעִין שֶׁהַקַּדוֹשׁ בַּרודָ הוּא עוֹשֵׂה לַהֵן נִיסִים.

(ב) וַיַּבֵיא עַזָרֵא הַכֹּהֶן אֲת־הַתּוֹרֶה לְפָנֵי הַקַּהַל מֵאֵישׁ וְעַד־ אשה וכל מבין לשמע **ביום אחד לחדש השביעי**:

(ט) וַיִּאמֶר נַחַמֵּיָה הוֹא הַתַּרְשַּׁתָא וְעַזְרֵא הַכַּהַן הַסּבּּר וָהַלְוִיִם הַמַּבִינִים אַת־הַעָּם לְכַל־הַעָּם הַיִּוֹם קַדְשׁיהוּא לַיקוָק אֱלהֵיכֶם **אַל־תְּתְאַבְּלוּ וְאַל־תִּבְכִּוּ** כֵּי בּוֹכִים כַּל־הַעַּם כָּשַּׁמְעַם אֶת־דָּבָרֵי הַתּוֹרָה: (י) וַיִּאמֶר לַהֶּם לְכוּ **אָבְלּוּ** משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו ביי קדוש היום לאדנינו ואלתעצבו כיחדות יקוק היא מעזיבם : (יא) והַלַוֹים מַחשִים לְכַל־הַעֶם לֵאמִר הַסוּ כֵּי **הַיִּוֹם** קַדְשׁ וְאַל הַעַצֵבוּ : (יב) וַיִּלֹבוּ כַל הַעָם לַאֲכָל וְלִשְׁתוּת וֹלְשַׁלֵח מַנוֹת וְלַעֲשִוֹת שִׁמְחָה גִדוֹלָה כִּי הֵבִינוֹ בַּדְּבָרִים אֲשֵׁר הוֹדֵיעוּ

4. תפילת מוסף, ר"ה

עוד יוָכַּר לֵנוּ אַהַבַת אֵיתַן אַדונינוּ. וּבַבַּן הַנַּעַקַד יַשְׁבִּית מְדַינֵנוּ. וּבַזָּכוּת הַתַּם יוֹצִיא אַיוֹם לַצֵּדֶק דִינֵנוּ. בָּ**י קדוש** היום לאדוננו:

מטה אפרים ס<u>י' תקפ"ד (סדר התפלה בר"ה)</u>

(טו) אַחַר סִיּוּם אַבִינוּ מַלְכֵּנוּ, אוֹמֶר הַשְּׁלִיחַ צְבּוּר קַדִּישׁ שֶׁל סְלּוּק עַד תְּתְקַבֶּל**. וְנוֹהַגִּין לְנַגַּן בְּנָגוּן יַבֶּה לְהַרְאוֹת שֵׁאָנוּ בְּטוּחִים** שַׁבְּרַחֲמֵיו יַדִין אוֹתַנוּ לְכַף.

Brachot 33a

Shaman b. Abba said to R. Johanan: Let us see: It was the Men of the Great Assembly who instituted for Israel blessings and prayers, sanctifications and habdalahs.

Mishnah Avot 1:1

Moshe received the Torah at Sinai and transmitted it to Joshua, Joshua to the elders, and the elders to the Prophets, and the prophets to the Men of the Great Assembly. The latter used to say three things: Be patient in justice - Rear many disciples - And make a fence around the Torah.

Avot of R. Natan 1:1

The Men of the Great Assembly received [the Torah] from Chagai, Zecharya & Malachi.

They used to say three things: be patient in [the administration of] justice, rear many disciples, and make a fence round the torah.

6. גמי ברכות לג עייא

אמר ליה רב שמן בר אבא לרבי יוחנן מכדי **אנשי כנסת הגדולה** תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות

7. משנה מסכת אבות פרק א

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה. הם אמרו שלשה דברים: **הוו מתונים בדין - והעמידו** תלמידים הרבה - ועשו סייג לתורה:

8. אבות דרבי נתן נוסחא א פרק א

אנשי כנסת הגדולה קבלו מחגי זכריה ומלאכי והם אמרו שלשה דברים הוו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה:

Bartenura Avot 1:1

There were 120 elders, (including) Zerubavel, Seraiah, Re'elaiah, Mordekhai, Bilshan, who in the days of Ezra were the ones who emigrated from the diaspora in (the period of) the second Temple. Included among them were Haggai, Zechariah and Malachi and Nechemiah ben Chachliah and their associates.

Brachot 33a

Shaman b. Abba said to R. Johanan: Let us see: It was the Men of the Great Assembly who instituted for Israel blessings and prayers, sanctifications and habdalahs.

Talmud Megillah 17b

A hundred and twenty elders, among whom were many prophets, drew up eighteen blessings in a fixed order'

9. ר' עובדיה מברטנורא אבות א:א

לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַנְּדוֹלָה. **מֵאָה וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים** הָיוּ. זְּרָבְּבֶּל שְׂרָיָה רְעֵלָיָה מָרְדְּכֵּי בְּלְשָׁן, שֶׁהָיוּ בִּימֵי עָזְרָא כְשֶׁעָלוּ מִן הַגּוֹלָה בְּבַיִת שֵׁנִי. וּמִכְּלָלֶם, חַנֵּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי וּנְחֶמְיָה בֶּן חַכַלִיָה וְחַבְרִיהֵם.

10. <u>גמ' ברכות לג.</u>

אמר ליה רב שמן בר אבא לרבי יוחנן מכדי **אנשי כנסת** המדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והרדלות

11. גמ' מגילה יז:

אמר רבי יוחנן: מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר.

12. <u>תיארוך אנשכי כנסת הגדולה</u>							
<u>תיארוך של היסטוריונים</u>			<u>תיארוך חז"ל</u>				
-53	שיבת ציון 8	-370	שיבת ציון				
-52	ספרי חגי זכריה ומלאכי		ספרי חגי זכריה ומלאכי				
- <u>32</u>	שמעון הצדיק <u>0</u>	- <u>318</u>	שמעון הצדיק				
+20		+52	תפקוד אנשי כנה"ג				

רקע לתקופה:

חגי א:יב-יד • עזרא ז:א-ז

• חגי ב:א-ט, כ-כג

יכריה ב:יד-יי

Kuzari II:24

24. The Rabbi: This is a severe reproach, O king of the Khazars. It is the sin which kept the divine promise with regard to the second Temple, viz.: Sing and rejoice, O daughter of Zion' (Zachariah 2:10), from being fulfilled. Divine Providence was ready to restore everything as it had been at first, if they had all willingly consented to return. But only a part was ready to do so, whilst the majority and the aristocracy remained in Babylon, preferring dependence and slavery, and unwilling to leave their houses and their affairs.

An allusion to them might be found in the enigmatic words of Solomon: I sleep, but my heart waketh (Song of Songs 5:2-4). He designates the exile by sleep, and the continuance of prophecy among them by the wakefulness of the heart. 'It is the voice of my beloved that knocketh' means God's call to return; 'My head is filled with dew' alludes to the Shekhinah which emerged from the shadow of the Temple. The words: 'I have put off my coat,' refer to the people's slothfulness in consenting to return. The sentence: 'My beloved stretcheth forth his hand through the opening' may be interpreted as the urgent call of Ezra, Nehemiah, and the Prophets, until a portion of the people grudgingly responded to their invitation. In accordance with their mean mind they did not receive full measure. Divine Providence only gives man as much as he is prepared to receive; if his receptive capacity be small, he obtains little, and much if it be great. Were we prepared to meet the God of our forefathers with a pure mind, we should find the same salvation as our fathers did in Egypt. If we say: 'Worship his holy hill--worship at His footstool--He who restoreth His glory to Zion' (Psalms 99:9, Psalsm 99:5), and other words, this is but as the chattering of the starling and the nightingale. We do not realize what we say by this sentence, nor others, as thou rightly observest, O Prince of the Khazars.

13. ספר הכוזרי מאמר ב אות כד

(כד) אָמַר הֶחָבֵר: חוֹבַשְׁתַּנִי מֶלֶּדְ פּוּזָר, וְהֶעֶוֹן הַזֶּה הוּא אֲשֶׁר מְנְעָנוּ מֵהַשְׁלָמַת מַה שֶּׁיְעָדָנוּ בוֹ הָאֱלֹהִים בְּבַיִּת שֵׁנִי, כְּמָה שָׁנִי, כְּיָה הָעִנְיָן הָאֱלֹהִי שַׁנִי, פְּמָה שָׁנְעָנוּ מֵהַשְׁלָמַת מַה שֶּׁיְעָדָנוּ בוֹ הָאֱלֹהִים בְּבַיִּת שִׁנְיָן הָאֱלֹהִי מְנָשְׁרָ לָחוּל כַּאֲשֶׁר בַּתְּחָלָּה אִלּוּ הָיוּ מַסְבִּימִים כַּלָּם לְשׁוּב בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה, אֲבָל שָׁבוּ מִקְצָתָם וְנִשְׁצְתוֹ וּנְיִשְׁצְרוּ רָבָּם וּנְּדְוֹלֵיהֶם בְּנָכֶשׁ הַבְּצָבוֹדָה – שְׁלֹא יִבְּרְדוּ מִמִּשְׁכְּנוֹתֵיהֶם נְּנְכָּתֹתִיהָם. וּעְנִינִיהַם.

וְשָׁמֵּא עַל זָה אָמַר שָׁלֹמה: ייאַנִי יִשְׁנָה וְלְבָּי עֵריי, כְּנָה הַנְּלוּת בְּשֶׁנָה וָהַלֶּב הָעֵר הַתְּמַדָת הַנָּבוּאַה בֵינֵיהֶם. ייקול דודי דופֶקיי, קרִיאַת הָאֱלֹהִים לַשׁוֹב. יישֶׁרְאשִׁי נִמְלַא־טַליי על הַשִּּכִינַה שֵׁיָצְאָה מִצְּלְלֵי הַמִּקְדָּשׁ, וּמַה שֵּׁאַמַר: ייַפַּשַׁטִתִּי אֵת פתנתייי, על עצלותם לשוב. יידודי שלח ידו מן־החוריי, על עורא שַהַיָה פוצר בַּהֶם וּנְחֵמְיַה וְהַנְּבִיאִים, עַד שַהוֹדוּ קצתם לשוב הודאה בלתי גמורה, ונתן להם כּמַצפּון לבּם, וּבָאוּ הַעִנְיַנִים מִקַּצָרִים מִפְּנֵי קצוּרַם, כִּי הַעִנְיַן הַאֱלֹהִי אַינֵנוּ חַל עַל הַאִישׁ אֱלָא כָּפִי הְזְדַמְנוֹתוֹ לוֹ, אָם מְעַט – מְעַט ואם הרבה – הרבה. ואלו היינו מודמנים לקראת אלהי אבותינו בלבב שלם ובנפש חפצה, היינו פוגעים ממנו מה שַׁפָּגִעוּ אֲבוֹתֵינוּ בִּמְצְרַיִם. וְאֵין דְּבּוּרֵנוּ: ״הְשְׁתַּחֵווּ לְהַר קַדְשׁוֹיי, וִייהָשָּׁתַּחַווּ לְהַדוֹם רַגְלַיויי, וִייהַמַּחַזִּיר שָׁכִינַתוֹ לְצִיּוֹן", וְזוּלַת זֶה, אֶלַּא **כִּצִפְצוּף הַזַּרְזִיר**, שֶׁאֵין אֲנַחָנוּ חושבים על מה שנאמר בַּזֶה וְזוּלָתוֹ, כַּאֲשֵׁר אָמַרְתַּ מֵלֶדְ בוּזַר.

The 120 Sages of the Great Assembly? מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים

The names in regular font (not bold) are repeats and are not included more than once in the total.

מְשָׁלָם	יֵשׁוּעַ בֶּן אֲזַנְיָה <u>יֵשׁוּעַ</u> בֶּן	הוֹדִייָּה	ָ הְיָדְּ	עזרא ב:ב
מַזְיִּר	בִּנוּי מִבְּנֵי חֵנָדָד	בְּתַּחְיָה	מִישָּׁאֵל	(בֵּ) אֱשֶׁר־בָּאוּ עָם־זְרֻבָּבָּל
מְשֵׁיזַבְאֵל	קַדְמִיאֵל		מַלְכָּיָה	יַשֿוּעַ נְטֶמְיָה שְּׁרָיָּה רְעַלָּיָה
צָׁדוֹק	שְׁבַנְיָה	סה"כ: 7	ָרָשָּׁם	מָרְדָּכֵי בִּלְשָׁן מִסְבָּר בִּגְוַי
<u>יַדּוּעַ</u>	הוֹדְיָּה		חַשְּׁבַּדְּנָה	רְתַוּם בַּעְנֵה מִסְפַּר אַנְשֵׁי
פְּלַטְיָה	קְלִיטָא	נחמיה י:א-כח	בַּרְיָה	עַם יִשְׂרָאֵל: ס
טַבּּנ	פְּלָאיָה	(א) וּבְכָל זֹאת אֲנַחִנוּ	: מְשֻׁלָּם	זְרָבְּבֶּל
<u>אֲנְיָ</u> ה	טָנָן	כֹּרְתִּים אֲמָנָה וְכֹתְבִים		ַיָּי בָּבֶּי יֵשׁוּעַ
אוֹשֵׁעַ	מִיכָּא	וְעַל הֶחָתוּם שָׁרֵינוּ לְוִיֵּנוּ	לה"ל: 12	ָנָס,י <u>ַ</u> נְחֵמְיָה
תְנַנְיָה <u>תְ</u> נַנְיָה	רְחִוֹב	כֹהֲנֵינוּ: (ב) וְעַל		ייִרְיּהְיּ שְׁרַיַּה
חַשוב	בְּיָה מְשַׁבְּיָה	הַחֲתוּמִים נְחֶמְיָה	נחמיה ח:ז	רְאֵלְיָה רְאֵלְיָה
הַּלָּוֹחֵשׁ	זַ פֿוּר	הַתְּרְשָׁתָא בֶּן חֲכַלְיָה	וְיֵשׁוּעַ וּבָּנִי וְשֵׁרֵבְיָה (ז)	מְרְּדָּבַיּ
פָּלְחָא	שָׁרַבְיָה	וְצִדְקִיָּה : (ג) שְׂרָיָה עֲזַרְיָה יִרְמִיָּה : (ד) פַּשִׁחוּר	יָמִין עַקּוּב שַׁבְּתֵי הוֹדִיָּה	ַ בָּלְשָּׁר
שובק	שְׁבַנְיָה	יִרְמְיָה : (ד) פַּשְׁחוּר אֲמֵרְיָה מֵלְכִּיָה: (ה)	מַעֲשֵׂיָה קְלִיטָא עֲזַרְיָה	מִסְפָּר מִסְפָּר
רְתוּם	הוֹדִייָּה	רוֹ) בַּלְיָה מַלּוּדְ: רוֹ) חֵטּוֹשׁ שְבַנְיָה מַלּוּדְ	יוֹזָבָד חָנָן פְּלָאיָה וְהַלְוִיִּם מְבִינִים אֶת הָעָם לַתּוֹרָה	ב <u>ּ</u> רְנֵיל
בְשַׁבְּנָה	בָנִי	חָרם מְרַמוֹת עבַדְיָה: (ז)	יְהָעָם עַל עָמְדָם : וְהָעָם עַל עָמְדָם	רְחוּם
מַּעֲשֵׂיָה	בְּנִינוּ	דָניֵאל גִּנְתוֹן בָּרוּדְ: (ח)	اِبْ بَحْ حَجْرَبُ لِي .	ב <u>ּעֲ</u> נָה
וְאֲחִייָּה		מְשַׁלָּם אֲבִיָּה מִיָּמן: (ט)	บองเอ	
ָּהָנָל <u>, הַ</u>	9 :סה"כ	מַעְזְיָה בִּלְנֵּי שְׁמַעְיָה אֵלֶּה	יַשׁרּעַ בָּנִי	סה"כ: 11
עָנָן		: הַכּּהֲנִים		22:2 110
מַלוּדְ	(טו) רָאשֵׁי הָעָם פַּרְעֹשׁ	_	שַׁרַבְיָה ימיו	212-112 2 2 2 2211
קֿרָם	פַּחַת מוֹאָב עֵילָם זַתּוֹא	נְחֶמְיָה ְ הַתִּרְשָׁתָא	יָמִין עַקּוּב	<u>עזרא י:ב,טו-טז</u> (ב) <u>וַיַּע</u> ן שְׁכַּנְיָה בֶּן יְחִיאֵל
: ក <u>ង្គង</u> ្គ	בָּנִי: (טז) בָּנִי עַזְגָּד בֵּבָי:	בּּן חַכַּלְיָה	שַׁבְּתַי שַׁבְּתַי	מִבְּנֵי עוֹלָם {עֵילָם}
	(יז) אֲדֹנִיָּה בְּגְוֵי עָדִין:	צְדְקִיָּה	היִדְיָה היִדְיָה	ַוֹיּאמֶר רְּ לְּעָיְרָא אֲנַחְנוּ
סה״כ 43 סה״כ	(ירו) אָטֵר חִזְקַיָּה עַזּוּר: (ירו בּודיה פועם בער	שְׂרָיָה	מָּגַשֵּׁיָה מַּגַשִּׁיָה	בָּאַלְנוּ בֵאֹ-לֹֹהֵינוּ וֹנַנֹּשֶׁב
	(יט) הוֹדִיָּה חָשָׁם בּּצָי: (כ) חָרִיף עֲנָתוֹת נֵוּבָי	אָ <u>ז</u> רְיָה	קְלִיטָא קְלִיטָא	נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ
<u>הנביאים בתקופה:</u>	נֵיבָי}: (כא) מַגְפִּיעָשׁ {נֵיבָי}: (כא)	יִרְמְיָה	<u>אָלַיּ</u> רְיָה	וְעַתָּה יֵשׁ מִקְנֶה לְיִשְׁרָאֵל
חגי	מְשַׁלָּם חֵזְיר: (כב)	פַּשְׁחוּר	ייָרְ וְיַבְּיִּ יוֹזָבְדי	עַל זאת: (טו) אַדְּ יוֹנָ תָן בֶּן
זכריה	משיזבאל צדוק ידוע	אָמַרְיָה	ָלָּלָן יַבְּּלָּיִי	עשָהאַל וְיַחְזְיָה בֶּן תִּקְוָה
מלאכי	(כֹג) בְּלַטְיָה חָנָן עֲנָיָה:	מַלְכִּיָּה	בְּיָּדְּיִ פְּלָאיָה	עָמְדוּ עַל זאת וּמְשִׁלָּם
	(כד) הושע חֲנַנְיָה חַשׁוּב:	חַטוּשׁ	/ / - 	ּ וְשַׁבְּּתַי הַלֵּוִי עֲזָרֶם:
סה"כ: 3	(כה) הַלוֹחֵשׁ פִּלְחָא	שְׁבַנְיָה	סה"כ: 10	52252 25 52250
	שׁוֹבֵק : (כו) רְחוּם חֲשַׁבְנָה	מַלוּדָּ	20.2 ,,0	שְׁכַנְיָה בֶּן יְחִיאֵל ייירא
	מַצְשֵׂיָה: (כז) וַאֲחִיָּה חָנָן עָנָן: (כח) מַלּוּדְּ חָרִם	ָתְרָם תְּרָם	<u>נחמיה ט:ד-ה</u>	עֶזְרָא יייפו בי ווויבעל
<u>אנשי כנסת הגדולה:</u>	בַּעֲנָה: בָּעֲנָה:	מְרַמוֹת	(ד) וַיָּקָם עַל מַעֲלֵה הַלְוִיִּם	יוֹנָתָן בֶּן עֲשָׂהאֵל ימיר בי פריב
11	· / /==; -	עַבַדְיָה	יַשׁוּעַ וּבָנִי קַדְמִיאֵל	יַחְזְיָה בֶּן תִּקְנָה וּמִשֶׁלֶּם
6	פַּרְעֹש ׁ פַּחַת מוֹאָב	דָּנִיֵּאַל ננסינ	שְׁבַנְיָּה בָּנִי שֵׁרֵבְיָה בָּנִי	וְשַׁבְּתֵי וְשַׁבְּתֵי
12	בין לס בַּוַװנ נװּי,וּב עִילָם	גְּנְּתנוֹן ברנד	בְנָנִי וַיִּזְעַקוּ בְּקוֹל נְדוֹל	12,79;
10	זַתוּא זַתוּא	בְּרוּ הְ מְשֻׁלָּם	: אֶל הי אֱ-להֵיהֶם	סה"כ: 6
7	<u>ַּנְיּיִ</u> בְּנִי	בְּיָלֶה אֲבִיָּה	(ה) וַיּאֹמְרוּ הַלְוִיִּם יִשׁוּעַ	0.2~110
19	٠ <u>٠</u> غ غ	מָיָמָן מִיּלָמָן	וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְּנְיָה	7.5 51951
9 43	עַֿזְגָּד	מְעַזְיָה מַעַזְיָה	שֵׁרְבְיָה הוֹדִיּה שְׁבַנְיָה פְתַּחִיַּה קוּמוּ בַּרְכוּ אֵת ה׳	<u>נחמיה ח:ד</u> (ד) <u>וַיּע</u> ַמֹד עָזְרָא הַסּׂפֵּר עַל
	בָּבָי	בּיבּין .יי בְּלְנֵּי	אָ-להֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד אָ-להֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד	מְגְדַל עֵץ אֲשֶׁר עָשׁוּ לַדָּבָּר
3	אֲד [ׁ] נִיָּה	יִּי [†] ְבַּקְיָה שְׁמַּעְיָה	הָעוֹלָם וִיבָּרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶּךְּ הָעוֹלָם וִיבָּרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶּךְּ	וַיַּעֲמִד אֶצְלוֹ מַתִּתְיָה
120	בָּג <u>ו</u> י	िं न्दि ≅ इ	וֹמְרוֹמֵם עֵל כָּל בְּרָכָּה	ושֶׁמַע וַעֲנָיָה וְאוּרִיָּה
	עָדִיון	סה"כ: 19	וּתְּהָלָּה :	וְחִלְקִיָּה וּמַעֲשֵיָה עַל
	אָטר	27.2 ,,0	•	יְמִינוֹ וִמִשְּמֹאלוֹ פְּדְיָה
	חִי ְּקִי ָּה	(י) וְהַלְוִיִּם וְיֵשׁוּעַ בֶּּן	יַשׁוּעַ	ומִישָׁאֵל וּמַלְכִּיָה וְחָשָׁם
	עַזור	יי) וְהַלְוִיִּם וְיֵשׁוּעַ בֶּּן אָזַנְיָה בְּנוּי מִבְּנֵי חֵנָדָד (מִבְּנִי חֵנָדָד	בָּנִי	וְחַשְׁבַּדְּנָה זְכַרְיָה מְשָׁלָם:
	הודיָה	קַּדְּמָיאֵל: (יא) וַאֲחֵיהֶם קַּדְּמִיאֵל: (יא)	קַדְמִיאֵל	
	ָתָשֶׁם	שבַנְיָה הוֹדִיָּה קְלִיטָא	שְׁבַנְיָה	מַתּתְיָה
	בּצָיי	פְּלָאיָה חָנָן: (יב) מִיכָּא	<u>ج</u> دِ‹	שָׁמַע
	טָרִיף	רְחוֹב חֲשַׁבְיָה: (יג) זַכּוֹר	שַׁרַבְּיָה	<u>עני</u> ה
	אָנֶתוֹתְ	שׁרֵבְיָה שְׁבַנְיָה: (יד)	בְּנִי	אוּרִיָּה
	נֵובָי {נֵיבָי}	הוֹדְיָּה בָנִי בְּנִינוּ:	בְּנָנִי	חָלְקִיָּה
	מַגְפִּיעָשׁ		בְּשִׁבְּנְיָה	מַּעֲשֵׂיָה

א) הוו מתונים בדין:

Avot DeRabbi Natan 1:1

How should one be patient in judgement? This comes to teach that one should wait in judgement. For all who wait in judgement - (their minds) are settled in judgement. As it states: (prov. 25) "These too are the parables of Solomon, which the men of Hizkiyah, King of Judah, copied over." And (the meaning of the verse) is not that they copied over, rather that they waited. Abba Shaul says (the meaning is) not that they waited, rather that they explained: in the earlier days, they would say that that Proverbs and Song of Songs and Ecclesiastes were to be put away, as those texts spoke parables and were not of the Holy Scriptures - and so they stood (in decisive judgement) and hid them away. (and these texts remained hidden away) Until the Men of the Great Assembly came along and explained them.

Mishnah Sanhedrin 90a

Three kings and four commoners have no portion in the world to come: The three kings are Jeroboam, Ahab, and Manasseh...

Sanhedrin 104b

Now, who enumerated them? - R. Ashi said: The men of the Great Assembly enumerated them. Rab Judah said in Rab's name: They wished to include another [sc. Solomon], but an apparition of his father's likeness came and prostrated itself [in supplication] before them, which, however, they disregarded. A heavenly fire descended and its flames licked their seats, yet they still disregarded it. Whereupon a Heavenly Voice cried out to them, 'Seest thou a man diligent in his business? he shall stand before kings; he shall not stand before mean men. He who gave precedence to My house over his, and, moreover, built My house in seven years, but his own in thirteen, he shall stand before kings; he shall not stand before mean men.' Yet they paid no attention even to this. Whereupon the Heavenly Voice cried out, 'Shall he recompense it according to thy mind, when thou refusest his judgment? shall he say, Thou shalt choose, and not I etc?' 38

(38) Job XXXIV, 33. It would appear from this passage that the men of the Great Synagogue were regarded as the actual arbiters of the matter, save in the case of Solomon.

Baba Batra 15a

The members of the Great Assembly wrote Ezekiel, the Twelve Prophets, Daniel, and Esther. Ezra wrote his own book and the genealogy of the book of Chronicles until his period.

14. אבות דרבי נתן נוסחא א פ"א ד"ה אנשי כנסת

אנשי כנסת הגדולה קבלו מחגי זכריה ומלאכי והם אמרו שלשה דברים הוו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה.

הוו מתונים בדין כיצד! מלמד שיהא אדם ממתין בדין שכל הממתין בדין מיושב בדין שנאמר גַּם אֵלֶה מִשְׁלֵי שִׁלְמֹה אֲשֶׁר הָעְתִּיקוּ אַנְשֵׁי חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה (משלי כייה אי) שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר הָעְתִּיקוּ אַנְשֵׁי חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה (משלי כייה אי) ולא שהעתיקו אלא שהמתינו. אבא שאול אומר לא שהמתינו אלא שפירשו - בראשונה היו אומרים משלי ושיר השירים וקהלת גנוזים היו שהם היו אומרים משלות ואינן מן הכתובים ועמדו וגנזו אותם עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ופירשו אותם..

15. משנה סנהדרין י:ב (פרק חלק)

שְׁלשָׁה מְלָכִים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלֶם הַבָּא. שִׁלשָׁה מִלֶּכִים, יָרָבִעָם, אַחָאָב, וּמִנַשֵּׁה

16. גמ׳ סנהדרין קד:

מי מנאן! אמר רב אשי: אנשי כנסת הגדולה מנאום.
אמר רב יהודה אמר רב: בקשו עוד למנות אחד, (שלמה
המלך - רשייו) באה דמות דיוקנו של אביו ונשטחה לפניהם ולא השגיחו עליה, באה אש מן השמים ולחכה אש
בספסליהם - ולא השגיחו עליה. יצאה בת קול ואמרה
להםז (משלי כייב:כט) חָזִיתָ אִישׁ מָהִיר בִּמְלַאְכְתּוֹ לְפְנֵי מְלָכִים
יִתְיַצְב, בַּל יִתְיַצֵב לִפְנֵי חֲשֻׁכִּים, מי שהקדים ביתי לביתו,
ולא עוד אלא שביתי בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלש
עשרה שנה לפני מלכים יתיצב [בל יתיצב] לפני חשכים ולא השגיח עליה. יצאה בת קול ואמרה (איוב ליד) הְמֵעְמְּךְּ

17. <u>גמ' בבא בתרא טו.</u>

אַ**גְשֵׁי בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה** כָּתְבוּ יְחֶזְקֵאל וּשְׁנֵים עָשָׂר, דָּנִיֵּאל וּמְגִילַת אֶסְתֵּר. **עֶזְרָא כָּתַב סִפְרוֹ**, וְיַחַס שֶׁל דִּבְרֵי הַיָּמִים עַד לוֹ.

ב) העמידו תלמידים הרבה

Nechemia 8

(3) He read therein before the plaza that was before the water gate from early morning until midday, in the presence of the men and the women, and of those who could understand; and the ears of all the people were attentive to the book of the law. (4) Ezra the scribe stood on a pulpit of wood, which they had made for the purpose... (5) Ezra opened the book in the sight of all the people; for he was above all the people; and when he opened it, all the people stood up. (6) Ezra blessed Hashem, the great God. All the people answered, "Amen, Amen", with the lifting up of their hands; and they bowed their heads, and worshiped Hashem with their faces to the ground. (7) Also Jeshua, and Bani, and Sherebiah, Jamin, Akkub, Shabbethai, Hodiah, Maaseiah, Kelita, Azariah, Jozabad, Hanan, Pelaiah, and the Levites, caused the people to understand the law; and the people stood in their place. (8) They read in the

18. נחמיה פרק ח

(ג) וַיִּקְרָא־בוֹּ לִפְנֵׁי הָרְחוֹב אֲשֶׁרוּ לִפְנֵי שַׁעַר־הַפַּׁיִם מִן־הָאוֹר טַד־מַחֲצִית הַיּּוֹם נֶגֶד **הָאַנְשִׁים וְהַנְּשִּׁים וְהַמְּבִינִים** וְאָזְגֵי כָל־הָעָם אֶל־סֵפֶר הַתּוֹרֵה: (ד) וַיִּצְמֹד עֶזְרָא הַסּפֵּר עַל־מִגְדַּל־ עֵוֹ אֵשֵּׁר עָשָׁוּ לַדָּבָר... פ

(ה) וַיִּפְׁתַּח עֵּיְרָא הַשַּׂפֶר לְעִינֵי כָליּהָעֶּׁם כֵּיימֵעַל כְּליּהָעֶם הָיֶה וּכְפְתְּחוֹ עֵמְדָוּ כָליהָעֶם: (ו) וַיְבֵרֶךְ עֵּיְלָא אֶת־יְקּוֹּק הָאֱלֹהִים הַגְּדִוֹל וַיִּעֲנֹוּ כָל־הָעָּם אָמֵן אִמֵּן בְּמְעַל יְדֵיהֶּם וַיִּקְדְוּ וַיִּשְׁתְּחַוְ, לַיקֹוֹץ אַפֵּיִם אָרְצָה: (ז) וְנֵשׁוּע וּבְנִי יְנֵיבְרָהוֹ יִנְיְבְּיָהוֹ כָּלִין עֲקּוֹב שַׁבְּתַיְיוֹ הְוֹדְיָּה מֵעֲשֵׁיָּה קְלִיטָא עְזְרְיָה יוֹזָבָד חָנֵן פְּלָאיָה וְהַלְוִיִּם מְבִינִים אֶתִּהָעָם לַתּוֹרָת וְהָאֶם עַלּעִּבְים: (ח) וַיִּקְרְאוּ בַּפֶּפֶּר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפֹּרֵשׁ וְשִׂוֹם שֶּכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא: סִ book, in the law of God, distinctly; and they gave the sense, so that they understood the reading.

Rashi Nehemia 8:7

They translated the Torah for the people.

Megilah 3a

What is meant by the text, And they read in the book, in the law of God, with an interpretation. and they gave the sense, and caused them to understand the reading?

'And they read in the book, in the law of God': this indicates the [Hebrew] text; 'with an interpretation':this indicates the targum; 'and they gave the sense': this indicates the verse stops; 'and caused them to understand the reading': this indicates the accentuation, or, according to another version, the massoretic notes?

Nechemia 13:24.

And half their children spoke in the language of Ashdod, and could not speak the language of Judah, but according to the language of each people.

Sanhedrin 21b

Mar Zutra or, as some say, Mar 'Ukba said: Originally the Torah was given to Israel in Hebrew characters and in the sacred [Hebrew] language; later, in the times of Ezra, the Torah was given in Ashshurith script and Aramaic language. [Finally], they selected for Israel the Ashshurith script and Hebrew language

Sanhedrin 21b

Braita: Rabbi Yosei says: Ezra was suitable, for the Torah to be given by him to the Jewish people, had Moses not come first... And even though the Torah was not given by him, the script of the Torah was changed by him, as it is stated: And the writing of the letter [hannishtevan] was written in the Aramaic script, and set forth in the Aramaic tongue" (Ezra 4:7). And it is written "Then came in all the king's wise men. But they could not read the writing, nor make known to the king the interpretation" (Daniel 5:8), And it is written: "That he shall write for himself a second [mishne] Torah" (Deuteronomy 17:18), meaning a script that is destined to be changed. Why is this script called Ashurit? Because it ascended with the Jewish people from Ashur.

Baba Kama 82a

Ten enactments were ordained by Ezra: That the law be read [publicly] in the Minhah service on Sabbath; that the law be read [publicly] on Mondays and Thursdays; that Courts be held on Mondays and Thursdays...

Jerusalem Talmud Shekalim 5:1

Rabbi Yonah said: It says: 'Surely I will give him a portion with the great, and he shall divide the spoil with the strong' this refers to Rabbi Akiva, who established Midrash, Halacha, and Agaddah. And others say this is the Men of the Great Assembly who established the general and the particular.

Rabbi Abahu said: It says: 'And the families of scribes who dwelt in Ya'abetz' why are they called 'scribes' (lit. counters)? Because they turned the words of Torah into numbers (i.e. categories)...

- There are five who may not separate Terumah (Terumot 1:1)
- Five kinds are liable to take Chalah (Chalah 1:1)
- Fifteen women exempt their rival-wives from Yibum (Yebamoth 1:1)

.19 לש"ל שם ח

מבינים את העם - שהיו **מתרגמין** לעם דברי תורה:

20. <u>גמ' מגילה ג.</u>

אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב: מאי דכתיב +נחמיה ה׳+ וַיִּקְרְאוּ בַּסֵּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפֹּרְשׁ וִשׁוֹם שַׂכֵל וַיַּבִינוּ בַּמִקרָאיִ

ַוַיִּקְרָאוּ בַּפֵּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים - זה מקרא.

מִפֹּרָשׁ - זה תרגום.

ושום שכל - אלו הפסוקין.

וֹיָבִינוּ בַּמְקְרָא - אלו פיסקי טעמים, ואמרי לה: אלו המסורת.

21. נחמיה יג

(כד) וּבְגֵיהֶּם חֲצִּל מְדַבֵּר אַשְׁדּוֹדִּית וְאֵיגָם מַכִּירָים לְדַבֵּר יְהוּדֵית וְכִלְשִׁוֹן עַם וָאֶם :

.22 גמ' סנהדרין כא:

אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא: בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש, חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי. ביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש

.23 גמ׳ סנהדרין כא:-כב.

תניא, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא (לא) קדמו משה...

ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו - נשתנה על ידו הכתב, שנאמר [כ״ב ע״א]+עזרא ד׳+ וּכְתָב הַנִּשְׁתְּוֶן פָּתוּב אֲרָמִית וּכתיב אַרָמִית וּכתיב +דניאל ה׳+ וְלָא כָהַלִין כְּתָבָא לְמִקְרֵא וּמְתַרְנָּם אֲרָמִית וֹכתיב +דניאל ה׳+ וְלָא כָהַלִין כְּתָב לוֹ אֶת וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעָה לְמַלְכָּא, וֹכתיב +דברים י״ז+ וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת - כתב הראוי להשתנות. למה נקרא אשורית - שעלה עמהם מאשור.

24. גמ׳ בבא קמא פב ע״א

אֲשֶׂרָה תַּקָּנוֹת תִּיקֵן עֶזְרָא: שֶׁ**קּוֹרִין בַּמִּנְחָה בַּשַּׁבָּת; וְקּוֹרִין** בָּשֵׁנִי וּבַחַמִישִׁי;

25. ירושלמי שקלים ה:א

אָמֵר רְבִּי יוֹנָה. כְּתִיב (ישע׳ גגּיבּ) לָבֵّן אֲחַלֶּק־לְוֹ בֵּרַבִּּים וְאֶת־ עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל. זֶה רְבִּי עֲקִיבָה שֶׁהִתְקִין מִדְרַשׁ הֲלָכוֹת וְהַנָּדוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. אֵילוּ אַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַנְּדוֹלָה. מַה שֶׁהִתְקִין זֶה כְלָלִין וּפְרָטִין.

אָמַר רָבִּי אַבָּהוּ. כְּתִיב (דַהִּיִיא בּ:נַה) מִשְׁפְּחָוֹת סְוֹפְרִים ׁ יוֹשְׁבֵי יַעְבֵּץ. מַה תַלְמוּד לוֹמַר סְוֹפְרִים! אֶלֶא שֶׁ**עָשוּ אֶת הַתּוֹרָה** סָבּוּרוֹת סָבּוּרוֹת.

- חַמשָה לא יתרומו. (תרומות א:א)
- ַ חֲמִשַּׁה דָבַרִים חַייַבִין בַּחַלַּה (חלה א:א)
- חַמֵשׁ עַשְּׁרָה נַשִּׁים פּוֹטָרוֹת צַרוֹתֵיהֶן. (יבמות א:א) חַמֵשׁ עַשְּׂרָה נַשִּׁים
 - שְׁלשִׁים וַשֵּׁשׁ כְּרֵיתוֹת בַּתּוֹרָה. (כריתות א:א)

- Thirty six transgressions entail the penalty of excision (Kerithoth 1:1)
- Thirteen rules apply to the carcass of a pure (kosher) bird (Taharoth 1:1)
- *The four primary damages* (Baba Kama 1:1)
- The main prohibited labours are forty less one (Shabbat 7:2)

Rabbi Acha said: it says: 'To Ezra the Priest the Scribe', Why does 'scribe' teach us? Just as he would **count the words of Torah** so he would **count the words of the Sages."**

שְׁלשָׁה עָשָׂר דָּבָר בְּנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר. (סנהדרין א א)

אַרבּע אַבות נויקין. (ב״ק א:א)

אַבות מַלַאכות אַרבַּעִים חַסֶר אָחַת (שבת ז ב)

אָמֵר רְבִּי אָחָא. כְּתִיב (עזרא זּיִא) לְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסּוֹפֵר. מַה תַלְמוּד לוֹמַר סוֹפֵר. אֶלָּא כְשֵׁם שֶׁהָיָה **סוֹפֵר בְּדְבְרִי תוֹרָה** כָּדְּ הָיָה **סוֹפֵר בִּדְבִרִי חַכָּמִים**.

ג) עשו סייג לתורה

Nechemia 13

14. Remember me, O my God, concerning this, and wipe not out my good deeds that I have done for the house of my God, and for his service. 15. In those days I saw in Judah men treading wine presses on the sabbath, and bringing in sheaves, and loading them on asses; and also wine, grapes, and figs, and all kinds of burdens, which they brought into Jerusalem on the sabbath day; and I warned them on the day when they sold food. 16. Men of Tyre, who lived there, brought fish, and all kinds of ware, and sold on the sabbath to the people of Judah, and in Jerusalem. 17. Then I confronted the nobles of Judah, and said to them, What evil thing is this that you are doing, profaning the sabbath day? 18. Did not your fathers act this way, and did not our God bring all this evil upon us, and upon this city? Yet you bring more wrath upon Israel by profaning the sabbath. 19. And it came to pass, that when the gates of Jerusalem began to be dark before the sabbath, I commanded that the gates should be shut, and gave orders that they should not be opened till after the sabbath; and I set some of my servants at the gates, that no burden should be brought in on the sabbath day. 20. And the merchants and sellers of all kind of ware lodged outside Jerusalem once or twice. 21. And I warned them, and said to them, Why do you lodge before the wall? If you do so again, I will lay hands on you. From that time on they did not come more on the sabbath. 22. And I commanded the Levites that they should cleanse themselves, and that they should come and guard the gates, to sanctify the sabbath day. Remember me, O my God, concerning this also, and spare me according to the greatness of your grace.

Shabbat 123b

The Sages taught: Initially, they would say that only three utensils may be moved on Shabbat: A knife for cutting a cake of dried figs, and a combined spoon and fork to clean the filth of a pot, and a small knife that is on the table. (all needed for eating). They permitted, and then they permitted again, and then they permitted again, until they said in the last mishna: All utensils may be moved on Shabbat except for a large saw and the blade of a plow.

Rabbi Ḥanina said: This mishna was taught in the days of Nehemiah, son of Hacaliah, as it is written: "In those days I saw in Judea some treading winepresses on Shabbat and bringing in heaps...

26. נחמיה פי"ג

(יד) זַכְרַה־לֵּי אֱלֹהָי עַל־זָאת וָאֲל־תַּמַח חַסַדַי אֲשֶׁר עַשֵּיתִי בַּבֵית אֱלֹהַי וּבִמִשְׁמַרֵיו : (טו) בַּיַמֵים הַהַּמַּה רָאֵיתִי בֵיהוּדָהוֹ דָרְכֵים־גִּתְּוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת וּמִבִיאֵים הַעֲרֵמְוֹת וַעֹמְסֵים עַל־ הַחַמֹרָים וָאַףיֹנִין עַנָבֵים וּתָאַנִים וְכַל־מַשַּׁא וּמְבִיאַים יָרוּשָׁלֵם בִּיִוֹם הַשַּׁבָּת וָאַעִּיד בִּיִוֹם מִכְרֵם צֵיִד: (טז) והַצֹּרִים יַשְבוּ בָּה מבִיאִים דָאג וְכַל־מַכֶּר וּמֹכְרִים בַּשְּבַּת לְבַנֵי יְהוּדָה וּבִירוּשַלֶם: (יז) וַאַרְּיבָה אָת חבֵי יְהוּדֵה וַאמְרֵה לַהֶּם מֵה־ ּ הַדַּבַּר הַרֵע הַזָּה אֲשֵׁר אַתֵּם עשִּׁים וְמְחַלְּלֵים אֶת־יִוֹם הַשְּבֵּת (יח) הַלוֹא כָה עָשׁוּ אַבְּתֵיכֶּם וַיָּבֵּא אֱלֹהֵינוּ עַלֵינוּ אֱת כַּל־ הַרָעָה הַזֹּאת וְעַל הַעֵיר הַזָּאת וְאַתֶּם מוֹסִיפֵּים חַרוֹן עַל־ יִשְרָאֵל לְחַלֵּל אֶת־הַשְּבֵּת: פ (יט) וַיְהַי כַּאַשֵּׁר צַלַלוּ שְעַרִי יָרוּשָׁלַם לְפָנֵי הַשַּׁבָּת וָאִמְרָה וַיִּסֶּגְרוּ הַדְּלָתוֹת וַאִמְרָה אֲשֶׁר לא יפתחום עד אחר השבת ומנערי העמדתי על השערים לאיַבוא מַשֵּא בִּיִוֹם הַשַּׁבֵּת: (כ) וַיָּלִינוּ הַרֹּכְלִים וּמֹכְרֵי כָּל־ מִמְכֵּר מָחוץ לִירוּשָלַם בַּעָם וּשָׁתַּים: (כא) וַאַעִידָה בַהָּם וַאֹמְרָה אֲלֵיהֶם מַדּוּעַ אַתֵּם לֶנִים נֵגֶד הַחוֹמֶה אִם־תִּשְׁנוּי יָד אשלח בכם מן־העת ההיא לא־באו בשבת: ס (כב) ואמרה לַלְוָיָּם אֲשֶׁר יֵהָיָוּ מֵטֶהַרִים וּבַאִים שׁמְרֵים הַשְּעַרִים לְקָדֵשׁ אַת־יוֹם הַשַּׁבֵּת גַם־זאת זַכְרַה־לֵּי אֵלהַי וְחִוּסָה עַלֵי כְּרַב : תַּסְדֵּךָ

27. <u>גמ' שבת קכג:</u>

תָּנוּ רַבְּנֵן: בָּרָאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה כֵּלִים נִישָּׁלִין בַּשַּׁבָּת: מִקְצוֹעַ שֶׁל דְּבֵילָה, וְזוּהֲמָא לִיסְטְרוֹן שֶׁל קְדֵרָה, וְסַכִּין קְטַנָּה שָׁעַל גַּבֵּי שֵׁלְחָן. הִתִּירוּ, וְחָזְרוּ וְהִתִּירוּ, וְחָזְרוּ וְהִתִּירוּ, עַד שֶׁאָמְרוּ: כָּל הַכֵּלִים נִישָׁלִין בַּשַּׁבָּת, חוּץ מִן מַשְּׁר הַגַּדוֹל וְיָתֵד שֵׁל מַחֲרֵישָׁה...

אָמֵר רַבִּי הַנִינָא: בִּימֵי נְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה נִשְׁנֵּת מִשְׁנָה זוֹ, דְּכְתִּיב: (נחמיה יג) ייבַּיָּמִים הָהֵפֶּה רָאִיתִי בִיהוּדָה דּוֹרְכִים גָּתּוֹת בַּשַּׁבָּת וּמְבִיאִים הָעֲרִימוֹתיי

ד) תפילה!

Megillah 17b

R. Johanan said (others report, it was stated in a Baraitha): A **hundred and twenty elders**, among whom were many prophets, drew up eighteen blessings in a fixed order'.

Yoma 69b

For R. Joshua b. Levi said: Why were they called men of the Men of the Great Assembly? Because they restored the crown of the divine attributes to its ancient completeness.

- [For] Moses had come and said: 'The great God, the mighty, and the awesome.
- Then Jeremiah came and said: Foreigners are destroying His Temple. Where are, then, His awesome deeds? Hence he omitted [the attribute] the 'awesome'.
- Daniel came and said: Foreigners are enslaving his children.
 Where are His mighty deeds? Hence he omitted the word 'mighty'.

But they came and said: On the contrary! Therein lie His mighty deeds that He suppresses His wrath, that He extends long-suffering to the wicked. Therein lie His awesome powers: For but for the fear of Him, how could one [single] nation survive among the [many] nations!

28. גמ' מגילה יז:

תפלה מנא לן?... אמר רבי יוחנן, ואמרי לה במתניתא תנא: מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר.

.29 גמ' יומא סט:

דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֵׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָה נִקְרָא שְׁמָן אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגִּדוֹלָה — שֵׁהֵחְזִירוּ עַטָרָה לִיוֹשְׁנַהּ.

- . אַתָא **מֹשֵׁה**, אָמַר: ״הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבּוֹר וְהַנּוֹרָא״.
- אָתָא **יִרְמְיָה** וַאֲמַר: גּוֹיִם מְקַרְקְרִין בְּהֵיכָלוֹ, אַיֵּה נוֹרָאוֹתֵיו? לַא אָמַר יִנוֹרָאיי.
- אָתָא **דָּנִיאֵל** אֲמַר: גּוֹיִם מִשְׁתַּעְבְּדִים בְּבָנָיו, אַיֵּה אָתָּא דָּנִיאֵל אָמַר ייגָבּוֹריי.

אֲתוֹ אִינְהוּ וְאָמְרוּ: אַדְּרַבָּה, זוֹ הִיא נְּבוּרָתוֹ: שֶׁכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ - שֶׁנּוֹתֵן אֶרֶךְ אַפַּיִם לְרְשָׁעִים. וְאֵלּוּ הֵן נוֹרְאוֹתָיו -שָׁאִלְמָלֵא מוֹרָאוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוֹא הֵיאַךְ אוֹמָה אַחַת יָכוֹלָה לְהָתְקַיֵּים בָּין הַאוּמוֹת?

30. האל הגדול הגבור והנורא

36. נחמיה פרק טילב יְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגְּדְּוֹל הַגְּבְּוֹר הַעַּתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגְּדְּוֹל הַגְּבְּוֹר וְהַחֶסֶד אֵל־יִהְתְּלָאָה אֲשֶׁר־יִמְעֵט לְפַּנֶידְ אָת כְּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר־מְעָצְ הְנוּ לְפְלֵינוּ לְשָׁרֵינוּ וּלְכְהַנֵינוּ וְלְבְרֵינֵנוּ וּלְכְרֵינֵנוּ וּלְכְרֵינֵנוּ וּלְכְרִינֵתְּוֹ הַלְּבְרֵינוּ וּלְכְלִעַמֶּךְ מִימֵלֹ מַלְבֵי אֲשִׁוּר אַד הַיְּוֹם הַזֵּה:

Now therefore, our God, the great, the mighty, and the awesome God, who keeps covenant and loving kindness, don't let all the travail seem little before You, that has come on us, on our kings, on our princes, and on our priests, and on our prophets, and on our fathers, and on all Your people, since the time of the kings of Assyria to this day.

33. <u>דניאל פרק ט:ד</u> וֱאֶתְפַּלְלֶּה לַיקוֹּק אֶלהַי וָאֶתְוָדֶּה וָאִמְרָה אָנֶּא אַ דנִי **הָאֵל הַנְּדוֹל וְהַנּוֹרָא** שׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶּסֶד לְאַהֲבָיו וּלְשׁמְרֵי מִצְוֹתֵיו:

And I prayed to Hashem, my God, and made confession, and said, "O Hashem, the great and awesome God, who keeps covenant and mercy with those that love You and keep Your commandments.

32. ירמיהו לב:יח עשה השד לאַלְפִים וּמְשַׁלֵם עֲוֹן אָבוֹת אֶל־חֵיק בְּנִיהֶם אַחֲרִיהֵם הָאָל הַגָּדוֹל הַגְּבוֹר יְקוֵֹןק בְּבָּיְחוֹל הָגָּבוֹר יְקוֵֹןק בְּבָּיְחוֹל הָגָּבוֹר יְקוֹןק

who show loving kindness to thousands, and recompense the iniquity of the fathers into the bosom of their children after them; **the great, the mighty God,** Hashem of Hosts is His name:

31. דברים י:ייְ כֵּי יְקוֹק אֱלְהֵיכֶּם הְוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנֵים **הָאֵל הַנְּדְל הַגִּבֹּר וְהַנּוּרְא** אֲשֶׁר לאִישִּׁא פנים ולא

: יַבְּחְ שְׁתַד: For Hashem your God, He is God of gods, and Lord of lords, the great God, the mighty and

God, the mighty, and the awesome, who does not show partiality or take reward.

Brachot 33b

A particular individual descended before the ark (to lead the prayers) in the presence of Rabbi Ḥanina. He said: God, the great, mighty, awesome, powerful, mighty, awe-inspiring, strong, fearless, steadfast and honored.

Rabbi Ḥanina waited for him until he completed his prayer. When he finished, Rabbi Ḥanina asked him: Have you concluded all of the praises of your Master? Why do I need all of this superfluous praise? Even these three praises that we recite: The great, mighty and awesome, had Moses our teacher not said them in the Torah and had the members of the Great Assembly not come and incorporated them into the *Amida* prayer, we would not be permitted to recite them. And you went on and recited all of these. It is comparable to a king who possessed many thousands of golden dinars, yet they were praising him for silver ones. Isn't that deprecatory?

35. <u>גמ' ברכות דף לג:</u>

הַהוּא דְּנְחֵית קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא, אֲמַר ייִהָאֵל הַנְּדוֹל הַגְּבּוֹר וְהַנּוֹרָא וְהָאֵדִּיר וְהָעִזּוּז וְהַיָּראוּי, הֶחָזָק וְהָאַמִּיץ וְהַנַּדַאי וְהַנְּכְבָּדיי.

הָמְתִּין לוֹ עַד דְּסַיֵּים. כִּי סַיֵּים אֲמַר לֵיהּ: סַיֵּימְתִּינְהוּ לְּכוּלְּהוּ שִׁבְחֵי דְמָרְדְּיִּי לְמָה לִי כּוּלֵּי הַאִיּי אֲנֵן, הָנֵי תְּלֶת לְכוּלְּהוּ שִׁבְּחִי דְמָרְדְּיִּי לְמָה לִי כּוּלֵי הַאִיּי אֲנֵן, הָנֵי תְּלֶת דְּאָמְרִינְהוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּאוֹרְיִיתָא, וַאֲתוֹ אֲנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלֶה וְתַקְּנִינְהוּ בִּתְּפַלֶּה — לָא הֲוִינֵן יְכוֹלִין לְמֵימֵר לְהוּ, וְאַתְּ אָמְרַתְּ כּּוּלֵי הַאי וְאָזְלַתְּיִ מְשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׁר לְמֵיכִר לְהוּ, וְאַתְּ אָמְרַתְּ כִּוּלֵי הָאי וְאָזְלַתְּיִ מְשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר נְשָׁר לֹנְ שֶּׁרָי לוֹ אֶלֶף אַלְפִים דִּינְרֵי זְהָב, וְהָיוּ מְקַלְּסִין אוֹתוֹ בְּשֶׁל בְּשֶׁר. וַהְלֹא גְּנַאי הוּא לוֹיִ

Daniel 9

(4) And I prayed to Hashem, my God, and made confession, and said.

"O Hashem, the great and awesome God, who keeps covenant and mercy with those that love You and keep Your commandments. (5) We have sinned, and have dealt iniquitously, and have done wickedly, and have rebelled, and have turned aside from Your commandments and from Your ordinances. (6) We have not listened to Your servants the prophets that spoke in Your name to our kings, our princes, and our fathers, and to all the people of the land. (7) To You, Hashem, belongs righteousness, but to us shame of face, as at this day; to the men of Judah, and to the inhabitants of Jerusalem, and to all Israel, that are near, and that are far off, through all the countries to which You have driven them, because they dealt treacherously with You. (8) Hashem, to us belongs shame of face, to our kings, to our princes, and to our fathers, because we have sinned against You. (9) To Hashem, our God, belongs compassions and forgiveness; for we have rebelled against Him. (10) And we have not listened to the voice of Hashem, our God, to walk in His laws, which He set before us by His servants the prophets. (11) Yes, all Israel have transgressed Your law, and have turned aside, so as not to listen to Your voice; and so there has been poured out upon us the curse and the oath that is written in the Law of Moses the servant of God; for we have sinned against Him. (12) And He has confirmed His word which He spoke against us and against our judges that judged us, by bringing upon us a great evil such as has not been done under the whole heaven as has been done to Jerusalem. (13) As it is written in the Law of Moses, all this evil has come upon us; yet have we not entreated the favor of Hashem our God, that we might turn from our iniquities and discern Your truth. (14) And so Hashem has watched over the evil and brought it upon us; for Hashem, our God, is righteous in all His works which He has done, and we have not listened to His voice. (15) And now, Hashem, our God who brought Your people out from the land of Egypt with a strong hand, and made for Yourself a name, as on this day, we have sinned, we have done wickedly. (Daniel 9:15) (16) Hashem, by all Your righteousness, please may Your anger and Your wrath turn away from Your city Yerushalayim, Your holy mountain. For, through our sins and through our father's iniquities Yerushalayim and Your people have become a disgrace to all around us. (Daniel 9:16) (17) And now, listen, our God, to Your servant's prayer and to his pleas, and let Your face shine upon Your desolate sanctuary, for the sake of Hashem. (Daniel 9:17) (18) Incline, my God, Your ear, and listen! Open Your eyes and see our desolation and that of the city which is called by Your name; for not due to our righteousness do we cast our pleas before You, but due to Your abundant mercy. (Daniel 9:18) (19) Hashem, listen! Hashem, forgive! Hashem, pay attention and act; do not delay, for Your sake, my God, because Your city and Your people are called by Your name.

Rambam Teshuva 2:2

What is teshuvah? It is when a person abandons the sin that he sinned and removes it from his thoughts and commits in his heart that he will not do it again, as it says, The wicked should abandon his path etc. (Isaiah 55:7). And also that he regrets sinning, as it says, After I returned I regretted (Jeremiah 31:18). And the One Who Knows Hidden Things testifies about him that he will never return to this sin, as it says, And we will no longer call the work of our hands "god" etc. (Hosea 14:4). And he must confess verbally and say these things that he has committed in his heart.

36. דניאל ט

(ד) <u>ואתפללה ליקוק אלהי ואתודה ואמרה:</u> אַנַא אַ_דֹנַי[ּ] **הָאֵל הַגַּדּוֹל וְהַנּוֹרָא** שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶּסֶד ַלְאַהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו: (ה) **חָטֶאנוּ וִעָוִינוּ הִּרְשַׁעְנוּ** וּמָרַדְנוּ ּוֹסְוֹר מִמִּצִוֹתָדְ וּמִמִּשִּׁפָּטֵידְ: (ווֹ וִלְאׁ שָׁכַוֹענוּ אֵל־עַבָּדֵידְ הַנָּבִיאַים אַשֵּׁר דַּבַּרוֹ בַּשְׁמַךְ אֱל־מַלְכֵינוּ שַׁרֵינוּ וַאַבתִינוּ וַאַל ַכַּלעַם הָאָרֵץ: (ז) לִדָּ אַ_דֹנָי הַצְּדָלֶה וְלֵנוּ בְּשֵׁת הַפְּנִים כַּיִּוֹם הַנָּה לָאֵישׁ יָהוּדָה וּלִיוֹשָׁבֵי יִרוּשַׁלֶּם וְלְכַּלֹיִשְׁרָאֵׁל הַקּרְבִים וָהָרְחֹלְּיִם בִּכָל־הָאַרָצוֹת אֲשֵׁר הְדַּחָתָּם שָּׁם בִּמַעַלָם אֲשֵׁר ָמֶעַלוּ־בֵּךְ: (ח) יִקנַק לָנוּ בִּשֵׁת הַפַּנִּים לִמְלָכֵינוּ לְשַׂרֵינוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ אֲשֶׁר חָטָאנוּ לֶדְ: (ט) לַ**אדנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמֶים** ּ**וֹהַפְּלַחֲוֹת** כֵּי מָרַדָנוּ בְּוֹ : (י) וִלְא שָׁמַּענוּ בִּקוֹל יִקוָֹק אֵלֹהֵינוּ לַלַכֶּת בַּתוֹרתִיוֹ אֲשֶׁר נַתַן לְפַנֵּינוּ בִּיָד עַבַדֵיו הַנְּבִיאֵים : (יא) ּוְכָל־יִשִּׂרָאֵל עֲבִרוּ אֵת־תַּוֹרָתֶּדְ וְלֹוֹר לְבַלְתַּי שִׁמְוֹעַ בִּקֹלֵךְ ַוַתְּתַּדְ עַלֵּינוּ הַאַלֵה וָהַשְּבַעָּה אֲשֵׁר כִּתוּבַה בִּתוֹרַת משֵׁה עֲבֶד־ הָאֱלֹהִים כֵּי חָטָאנוּ לָוֹ: (יב) וַיָּקֶם אֶת־ דְּבַרְוֹּן אֲשֶׁר־דְּבֵּר עַלֵינוּ וָעַל שִׁפַטִּינוּ אֲשֵׁר שִׁפַטוּנוּ לְהָבֵיא עַלִינוּ רָעָה גִדֹלָה אַשֵּׁר לָא־גַעשִּׂתָה תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם כַּאַשֵּׁר נַעֲשְׂתָה בִּירוּשָׁלֶם: (יג) כַּאֲשֵׁר כַּתוּבֹ בִּתוֹרָת מֹשֶׁה אֱת כַּלּהָרָעֵה ַהַזָּאת בָּאָה עָלֵינוּ וָלָא־חָלִּינוּ אֱת־פָּנֵיוֹ יִקוַֹק אֱלֹהֵינוּ לָשׁוּב מַעוֹנֶנוּ וּלְהַשְּׁכֵּיל בַּאַמְתֵּדְּ: (יד) וַיִּשְׁקְד יִקוֹק עַל־הַרַעַה וַיִבִיאָהַ עַלֵינוּ כֵּידצַדְּיק יִקוַק אֱלֹהֵינוּ עַלֹכַּל־מַעַשִּׁיוֹ אַשֵּׁר עשה וַלָּא שַׁמַענוּ בָּקלָוֹ: (טוֹ) **וְעַתַּהוֹ אֲדֹנֵי אֵלהֵינוּ אֲשֵׁר**゚ הוצאת אתעמד מארץ מצרים ביד חזקה ותעש לד שם בּיום הַזָּה חָטָאנוּ רְשַׁעַנוּ: (טוֹ) אַדנִי כְּכַל־צִדְקתְּךְ יַשְׁבִינָא אַפּּדְּ וַחֲמֶתִּדְ מֵעֵירְדְּ יִרוּשָׁלֵם הַר־קַדְשֵׁדְ כִּי בַחַטָּאֵינוּ וּבַעוֹנְוֹת אֲבֹתֶינוּ יִרוּשָׁלֵם וְעַמְּדֵּ לְחֵרְפָּה לְכָל־סְבִיבֹתֵינוּ : (יז) וְעַתָּה שְׁמֵע אֱלֹהֵינוּ אֱלֹתִּפְלֵּת עַבְדְּדְ וְאֱלֹתַחֲנוּנִיו וְהָאֵר פַּנִידָּ עַל־מִקְדַשְׁדָּ הַשָּׁמֵם לִמַעַן אַ_דנֵי: (יח) הַטֵּה אֱלהַיּוֹ אַזְנַדְּ ושַמַע פַּקָח עֵינִידְ וּרָאָה שַמְמתִינוּ וְהַעִּיר אֲשֶׁר נַקְרַא שִׁמָדְ עַלֵיהַ בֵּיוֹ לָא עַל־צִדְקֹתָינוּ אֲנַּחָנוּ מַפִּילֵים תַּחַנוּנֵינוּ לְפַנֵּיד כִּי עַל־רָחֲמֵיד הַרַבִּים: (יט) אַדנִין שִׁמַעַה אַדנִין ַסְלֶּחָה אֲדֹנֵי הַקַשִּׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל־תָּאַחַר לְמֵעַנְךָּ אֱלֹהֵי בִּי ישמה נקרא על עירה ועל עמה:

37. רמב"ם תשובה פרק ב הלכה ב'

וּמַה הָיא הַתְּשׁוּבָה. הוּא שָׁיִ**עְזֹב הַחוֹטֵא הֶטְאוֹ** וִיסִירוֹ מִמַּחְשַׁבְּתוֹ וְיִגְּמֹר בְּלְבּוֹ שֶׁלֹא יַעֲשֵׁהוּ עוֹד שֶׁנֶּאֱמֵר (ישעיה נה מִמְחֲשַׁבְתוֹ וְיִגְמֹר בְּלְבּוֹ שֶׁלֹא יַעֲשֵׁהוּ עוֹד שֶׁנֶּאֱמֵר (ישעיה נה זּי יִינְעֻזֹב רְשָׁעָבְר שֶׁנֶּאֱמֵר (וּשעיה זּי יִינְעֻזֹב רְשָׁעָבְר שָׁנָּאֲמֵר וֹרְמִיה לֹא יט) ייכִּי אַחֲרִי שׁוּבִי נְחַמְתִּנִיי. וְיָעִיד עָלָיו יוֹדְעַ תַּעְלוּמוֹת שָׁלֹא יָשׁוּב לְזֶה הַחֵיְטְא לְעוֹלָם שָׁנֶּאֱמֵר (הושע יד ד) ייִלא נאמַר עוֹד אֱלֹחֵינוּ לְמְעֲשֵׂה יָדֵינוּיי וְגוֹי. וְצְּרִידְּ לְּהַתְּוֹדוֹת בִּשְׁבְּתִיוֹ וְלוֹמֵר עִנְיָנוֹת אֵלוּ שֶׁנְּמֵר בְּלְבּוֹ:

Shabbat 88a

And they stood under the mount: R. Abdimi b. Hama b. Hasa said: This teaches that the Holy One, blessed be He, overturned the mountain upon them like an [inverted] cask, and said to them,' If ye accept the Torah, 'tis well; if not, there shall be your burial.' R. Aha b. Jacob observed: This furnishes a strong protest against the Torah. 16 Said Raba, Yet even so, they reaccepted it in the days of Ahasuerus, for it is written, [the Jews] confirmed, and took upon them [etc.]: [i.e.,] they confirmed what they had accepted long before.

(16) It provides an excuse for non-observance, since it was forcibly imposed in the first place.

Sifrei Shelach 115

As Israel said (Ezekiel 20:1) "There came to me (Ezekiel) men of the elders of Israel to make inquiry of the L-rd, and they sat before me." They said to him: A servant whose Master has sold him, does he not leave His domain? Ezekiel: Yes. They: Since the L-rd has sold us to the nations, we have left His domain. Ezekiel: A servant whose Master has sold him in order to return, does he leave His domain? (Ibid. 32-33) "And what enters your minds, it shall not be, your saying: We will be like the nations, like the families of the lands, to serve wood and stone. As I live, says the L-rd G-d. I swear to you that I will rule over you with a strong hand and with an outstretched arm and with outpoured wrath!"

Ezekiel 20

32. And that which comes into your mind shall never come about, that you say, We will be as the nations, as the families of the countries, to serve wood and stone. 33. As I live, says the Lord God, surely with a mighty hand, and with a stretched out arm, and with fury poured out, will I rule over you; 34. And I will bring you out from the peoples, and will gather you out of the countries where you are scattered, with a mighty hand, and with a stretched out arm, and with fury poured out. 35. And I will bring you into the wilderness of the people, and there will I remonstrate with you face to face.

42. שמות לד (לחות שניות)

(ו) וַיַּעֲבֵּר יְקוֹּקוֹ עַל־פָּנִיוֹ וַיִּקְרָא יְקוֹּקוּ יְקוֹּלָק אֵל רַחִיּם וְחַגִּוּן אֶרֶף אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת: (ז) נֹצֵר חֶסֶד לְאַלָּפִים נֹשֵּא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַשָּאָח וְנַקֵּח לָא יְנַקֶּח פַּקָדוֹ עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־ בְּנֵי בָּנִים עַל־שִׁבִּשִּׁים וְעַל־רְבֵּעִים:

.38 גמ' שבת פח.

״וַיְּתְיַצְבְּה בְּתַחְתִּית הָהָר״, אָמַר רַב אַבְדִּימִי בַּר חָמָא בַּר חַפָּא: מְלַמֵּד שֶׁכָּפָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּדְּ הוּא עֲלֵיהֶם אֶת הָהָר כְּגִיגִית, וְאָמֵר לָהֶם: אִם אַתֶּם מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה מוּטָב, וְאִם לָּאו - שָׁם הְּהֵא קְבוּרְתְכֶם. אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: מִכָּאן לָאו - שָׁם הְּהֵא קְבוּרָתְכֶם. אָמַר רָב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: מִכָּאן מוֹדָעָא רַבָּה לְאוֹרָיְיִתָא. אָמַר רָבָא: אַף עַל פִּי כֵן הְדוּר קַבּּלוּהָ בִּימִי אֲחַשְּׁוֵרוֹשׁ, דְּכְתִיב: ״קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְּהוּדִים״ בְּיִּימוּ מַה שַּׁקִּיבָּלוּ כָּבַר.

39. ספרי במדבר פרשת שלח פיסקא קטו

כענין שאמרו ישראל ליחזקאל (יחזקאל כ:א) ויבא אלי אנשים מזקני ישראל וישבו לפני. אמרו לו עבד שמכרו רבו לא יצא מרשותו אמר להם הן. אמרו לו הואיל שמכרנו המקום [לאו״ה] יצאנו מרשותו (לגמרי) אמר להם הרי עבד שמכרו רבו על מנת לחזור שמא יצא חוץ לרשותו (שם כ) והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים (אשר סביבותינו) כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן חי אני נאם ה׳ אלהים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם.

40. יחזקאל כ

(לב) **וְהָעְלָה** עַּלּירִיחְבֶּם הָיּוֹ לְאׁ תַּהְיֶה אֲשֶׁרּוֹ אַתֶּה אֹמְרִים בְּמִשְׁפְּחִוֹת הָאֲרְצוֹת לְשָׁרֵת עֵץ וָאֲבֶּן: (לג) חֵי־ בְּגוֹיִם בְּמִשְׁפְּחִוֹת הָאֲרְצוֹת לְשָׁרֵת עֵץ וָאֲבֶן: (לג) חִי־ אָנִי וְאָם אֲדֹנִי יְקוֹלֶק אִם־לֹא בְּיָּד חֲזָקְׁה וּבִּזְרְוֹע נְטוּיָה וּבְּזְרְוֹע נְטוּיָה שְׁפִּיּבֶם: (לד) וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִּךְ הַעֲמָה שְׁפּוּבֶה: (לד) וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִּךְ הַעֲמָה שְׁפוּבֶה: (לה) וְהַבֵּאתִי אֶתְכֶם בְּם בְּיֶד הַזְקָה וֹנְיְפַּטְתֵי אִתְּכֶם שְׁפוּבֵה: (לה) וְהַבֵּאתִי אֶתְכֶם אֵל־פַּנִים: אֵל־מִדְבֵּר הַעָמֵים וְנִשְׁפַּטְתֵי אִתְּכֶם שָׁם פַּנִים אֶל־פַּנִים:

41. שמות כ – לחות ראשונות

(ה) לְאִ־תִּשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלָא תָעָבְדֵם כֵּי אֵנֹכִּי יְקוֹּק אֱלֹהֶיׁהׁ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבְת עַל־בָּנֵים עַל־שִׁלֵּשִים וְעַל־רְבֵּעִים לְשׂוְאֵי: (וֹ) וְעָשֶׁה חֶסֶד לַאֲלָפֵים לְאֹהֲבַי וּלְשׁמְרֵי מִצְוֹתָי: ס

Sanhedrin 21b

Braita: Rabbi Yosei says: Ezra was suitable, for the Torah to be given by him to the Jewish people, had Moses not come first...

.43 <u>גמ' סנהדרין כא:-כב.</u>

תניא, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא (לא) קדמו משה...